III. ULUSLARARASI TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRENCİ KONGRESİ TUDOK 2010

İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları:

Kitap No: 161

Baskı Tarihi: Ocak 2012

ISBN: **(tk)** 978-605-4233-68-7
(1. cilt) 978-605-4233-69-4
(2. cilt) 978-605-4233-70-0

Editör: Ömür CEYLAN

Baskı: G. M. Matbaacılık ve Ticaret A.Ş.
100 Yıl M. MAS-SİT 1. C. No:88 Bağcılar-İstanbul (212) 6290024-25

© İstanbul Kültür Üniversitesi

İstanbul Kültür Üniversitesi
Fen – Edebiyat Fakültesi
Ataköy Yerleşkesi
34156 Bakırköy – İstanbul
Türkiye
+90 212 4984141
http://www.iku.edu.tr

Kitaptaki makalelerin tüm yasal sorumluluğu yazarlarına aittir.

Katalog Bilgisi:

III. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi - TUDOK2010/ ed.Ömür Ceylan. – istanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi

2. c.; 19x26,5 cm (İstanbul Kültür Üniversitesi Yayın No: 161)

978-605-4233-68-7 (tk.)
978-605-4233-70-0 (2.c)

I. Türk Dili - Kongreler

MUSTAFA RUHİ ŞİRİN'İN ÇOCUK KİTAPLARINDA GELENEKSEL ANLATI İZLERİ

Mehlika KARAGÖZOĞLU

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ÖZET

Modern edebiyat metinlerinde geleneksel anlatılardan faydalanma yenilikçi yazarların sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. Mustafa Ruhi Şirin de geleneksel metinleri günümüze göre yeniden inşa eden yenilikçi bir yazardır. Bu çalışmanın amacı Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk kitaplarındaki geleneksel anlatı izleri üzerine bir incelemede bulunmaktır. Çalışmamız, motifler, kahramanlar, eserlere yüklenen mesajlar ve geleneksel ile modern metinlerin karşılaştırması ekseninde yürütülecektir.

Anahtar kelimeler: Mustafa Ruhi Şirin, modern çocuk edebiyatı, geleneksel anlatılar

ABSTRACT

Modernist writers very often resort to making use of traditional narratives in modern literature works. Mustafa Ruhi Şirin is also a modernist writer who reconstructs these narratives for today's literature. This study aims to research traditional narratives in children's book by Mustafa Ruhi Şirin. Our study will be carried and focused on motifs, protagonists, messages ascribed to works and the comparison between traditional and modern narratives.

Key words: Mustafa Ruhi Şirin, modern children's literature, traditional narratives

Giriş

Modern edebiyat metinlerinde geleneksel anlatılardan faydalanma yenilikçi yazarların sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. Mustafa Ruhi Şirin de geleneksel metinleri günümüze göre yeniden inşa eden yenilikçi bir yazardır. Otuz yılı aşkın zamandır çocuk edebiyatıyla ilgilenen Şirin'in çocuklara yönelik toplam on bir kitabı bulunmaktadır. Bunlar, *Gökyüzü Çiçekleri, Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan, Dünyaya Gülen Adam, Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun, Dünya Kardeş Sobe* adlarında beş şiir; *Kar Altında Bir Kelebek, Guguklu Saatin Kumrusu* ve *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* adlarında üç masal; *Her Çocuğun Bir Yıldızı Var* ve *Geceleri Mızıka Çalan Kedi* adlarını taşıyan iki hikâye ve *Masal Mektuplar* adında bir mektup kitabından oluşmaktadır. Bu eserlerin birçoğunda az ya da çok geleneksel unsurlara rastlanmaktadır. Özellikle masallarındaki geleneksel izler son derece belirgindir.

Bu çalışma, Şirin'in geleneksel izler taşıyan eserlerindeki kahramanlar, eserlere yüklenen mesajlar ve metinlerin karşılaştırılması ekseninde yürütülecektir. Çalışmamızı hazırlarken karşımıza çıkan çok sayıdaki motif, bunları da bir başlık altında sunma ihtiyacını hissettirmiştir. Birinci başlıkta verdiğimiz ve Şirin'in geleneksel anlatılardan nasıl faydalandığına dair veriler sunacağını umduğumuz bu motiflerden sonra, Mustafa Ruhi Şirin'in eserlerinde kullandığı geleneksel anlatı kahramanları söz konusu edilecektir. Bu kahramanlar, geleneksel metinlerden gelen tipik özelliklerinin yanı sıra, geleneksel olandan ayrılan yanları ile de ele alınmaktadır. Şirin, geleneksel metinleri günümüze göre yeniden kaleme alırken, vermek istediği mesajları da metinler içine serpiştirmiştir. Makalemizin üçüncü başlığı, Şirin'in eserlerine yüklediği bu mesajlar üzerinedir. Dördüncü başlıkta ise, geleneksel ve modern metinler arasında karşılaştırmalar yapılacaktır.

1. Motifler

Şirin'in eserlerinde Zümrüd-üAnka kuşu, uçan halı, büyü, Kafdağı, dev, ağlayan nar, sihirli kapı, tılsımlı ayna ve bu gibi motifler ile "açıl susam açıl" sözü ve benzeri ifadelere birçok yerde rastlanmaktadır. Bu motiflerin birçok yerde ayrı ayrı kullanıldığı gibi, hepsinin bir arada olduğu da görülmektedir. Örneğin, *Gökyüzü Çiçekleri* kitabındaki *Masalın Masalı* şiirinde bu motiflerden birçoğu kullanılır:

"Bir varmış iki yokmuş/ Hayal evden uçtu halı/ Tılsımlı ayna içinde/ Doğdu masalın masalı/ Anka uçtu Kafdağı'ndan/ Kuruyan ırmaklar aktı/... /Açıldı sırça saraylar/ Bozuldu çözülmez büyü/ Ne dilersen dile ağaç/ Ağlayan nar, bin kuş tüyü."[1]

Kar Altında Bir Kelebek kitabındaki *Kuyruklu Yalan*[2]masalında da Kafdağı, su perisi, padişah, kral, altın kaplı kitap gibi motifler bir arada görülmektedir.

Şirin'in eserlerinde geleneksek motiflerden en çok rastladığımız Zümrüd-ü Anka kuşudur. *Gökyüzü Çiçekleri* kitabındaki *Masal Çocuk*[3]şiirinde Anka'nın sırtından inmeyen ve yeryüzünü beğenmeyen bir çocuk görürüz. Kuş şiirlerinden oluşan *Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan* adlıkitaptaki şiirlerin üçünde de Anka Kuşu anlatılmaktadır:

Masal Kuşu adlı şiirde *"Her gece Kafdağı'nın ardından/ Uzun kanatlı bir kuş gelir/ Gördüğü rüyalar için/ Ağlayan inci verir"*[4]denmektedir. Aynı kitaptaki *Kanatsız Kuş* şiirinde *"Geceyi geri getirir/ Attadan, ötelerden / Gece, bir siyah kuş/ Kanatları Kafdağı'nda/ Unutulmuş unutulmuş/ Uyandıralım güneşi anne/ Üşüyebilir kanatsız kuş"*[5]denirken, *Kafdağı'nın Kuşu* şiirinde ise *"Eşi yok benzeri yok/ Tek kuş olmak çok acı/ Yüzü insana benzer/ Evi, bahar ağacı/ Kuşlara öğretilen/ Ne varsa bilir bu kuş/ Bin yıl uçar konmadan/ Hep uçarken uyurmuş/ .../Uçuşan küllerinden/ Bir Anka daha doğar/ Onun da yüreğinde/ Annesinin düşü var"*[6]sözleri geçmektedir.

Şirin'in geleneksel anlatılara ait sadece birkaç motif bulabildiğimiz *Geceleri Mızıka Çalan Kedi* kitabındaki motifler, Anka kuşu ve kuşun tüyünün koparılması ile meydana çıkan uçan halıdır. *Son Rüya* hikâyesindeki küçük kahraman, rüyasında, yanında annesi olmayan bir kızla, uyuyan Anka kuşunun kanadından bir tüy alır ve ayaklarının altına seriliveren uçan halı ile ovalar dağlar denizler üzerinden geçer.

Son Rüya hikâyesine Anka'nın tüyünün koparılmasıyla ortaya çıkan uçan halıya Şirin'in diğer eserlerinde de rastlamaktayız. Uçan halı motifi *Koş Gel Bana* şiirinde uçan yorganla bağdaştırılmakta, şairin çocukluğunun zembille Kafdağı'na çıkarılıp çıkarılmadığı sorgulanmaktadır. [7] Çocukluk özleminin görüldüğü bir başka şiir *Tahta Beşik*'tir. Şiirdeki yoğun çocukluk özlemi ile derelerin çocukluğu, masalların da şehzadeleri aldığı iddia edilmektedir.[8]

Şirin'in eserlerinde bulabildiğimiz bir başka motif, kahramanlarla ilgili başlıkta da ayrıca değineceğimiz dev motifidir. Geleneksel halk masallarında görülen bu motif, Şirin tarafından *Masal Sarayı,Kırkıncı Kardeş* ve *Dev Anasının Son Günü* gibi masallarda kullanılmıştır. *Açıl Susam Açıl* şiiri, adıyla da geleneksel bir imaj barındırırken içeriğindeki *"Topal bir dev saklar ışıktan kayıklarımızı"*[9]cümlesiyle gelenekten gelen dev motifini kullanmaktadır.

Her Çocuğun Bir Yıldızı Var adlı hikâye kitabındaki *Yağmurun Elleri* hikâyesinde çocuklar, yağmuru bir devin yağdırdığına inanırlar ve çok şiddetli bir yağmur yağdığı gün o devi gördüklerini zannederler. Burada bariz geleneksel unsurlara rastlanmamaktadır ancak çocukların hayal dünyasının gelenekten beslendiğine dair izler bulunabilmektedir.

Büyü ile ilgili motifler diğer masallarda olduğu gibi Şirin'in masallarında da bulunmaktadır. Keloğlan, *Sihirli Gömlek* masalında giyilince görünmez olunan bir gömlek sayesinde padişahın kızı ile evlenir ve baş vezirliğe kadar yükselir. *Üç Sihirli Kutu*[10]masalı ise adını, iyiliksever bir su perisinin armağan ettiği sihirli kutulardan almaktadır. Şirin'in Keloğlan'ı, bu sihirli kutulardan hayır gelmeyince azmedip çalışmaya karar verecek ve kendi emeğiyle zengin olmayı başaracaktır. *Masal Sarayı* masalında genç şehzade ile beyaz atı Füfü, ormanda dolaşırken elma ağaçlarının bulunduğu bir bahçeye girerler ve paylaşarak yedikleri elmadan birer kuşa dönüşürler. Sihirli elmanın büyüsü, masal sarayındaki sihirli kiraz ağacının meyvesinden yediklerinde geçecektir.[11]

Kuş Oyunu masalında kötü kalpli bir büyücü kadının oyununa gelerek sihirli nar yediği için konuşamayan ve işitemeyen bir peri kızı görülmektedir. Kızın tutulduğu saraya konan kuşlar da kendilerine

[1] Şirin, M., (2006), "Masalın Masalı", *Gökyüzü Çiçekleri*, 5.bs, Ankara, Kök Yayıncılık, s.55.
[2] Şirin, M., (2006), "Kuyruklu Yalan", *Kar Altında Bir Kelebek*, 5.bs, Ankara, Kök Yayıncılık, s.97.
[3] "Masal Çocuk", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.12.
[4] Şirin, M., (2007), "Masal Kuşu", *Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan*, 2.bs, Ankara, Kök Yayıncılık, s.45.
[5] "Kanatsız Kuş", *Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan*, s.48.
[6] "Kafdağı'nın Kuşu", *Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan*, s.56.
[7] "Koş Gel Bana", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.73.
[8] "Tahta Beşik", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.69.
[9] "Açıl Susam Açıl", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.56.
[10] Şirin, M., (2008), "Üç Sihirli Kutu", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk*, 3.bs, Ankara, Kök Yayıncılık, s. 37.
[11] Şirin, M., (2006), "Masal Sarayı", *Guguklu Saatin Kumrusu*, 4.bs, Ankara, Kök Yayıncılık, s.93.

atılan sihirli nardan yiyerek büyülenmektedirler. Kendisine hediye edilen elması görünce çığlık atan peri kızının dilindeki büyü çözülür ve kuşlar da kurtarılır.

Eserlerde, daha az sayıda olmakla birlikte başka motifler de bulunmaktadır. Örneğin, *Masalkız* şiirinde Kafdağı'ndan doğan güzel kızdan sihirli nar sunması, tılsımlı yüzüğü çevirmesi ve deve selam söylemesi istenir.[12] *Yalan* şiirinde ise *"deniz kızının sarayı"*[13]ifadesi kullanılmaktadır. *Kar Altında Bir Kelebek* kitabındaki *Şakacı Papağan* şiir-masalında bilge duruşlu bir ihtiyar durup dururken konuşmaya başlar ve mutsuz papağana öğütler verir. Bu bilge ihtiyar, geleneksel Türk masallarında da karşımıza çıkabilmektedir.

Şirin'in kullandığı motiflerin birçoğunun geçmişe özlem taşıyan bir yakınmayı barındırdığı da görülür. *Karagöz'ün Rüyası* şiirinde geleneksel bir zenginlik olan Karagöz ve Hacivat, uyudukları uykudan uyandırılmak istenmektedir.[14]*Camgöz* şiirinde de *"Açıl susam açıl, deyince/ Masal sarayına girerdik"*[15]denmekte ve televizyonun eve girmesiyle rüyaların aynalı saraya çekildiği söylenmektedir.

Mustafa Ruhi Şirin, kullandığı bu motiflerle eserlerinde masalsı bir atmosfer oluşturmakta ve geleneksel anlatılarla bağlantı kurmaktadır.

2.Kahramanlar

Mustafa Ruhi Şirin'in eserlerinde kullandığı geleneksel kahramanlar, başta Keloğlan ve Nasrettin Hoca olmak üzere padişahlar, vezirler, şehzadeler, padişah kızları-sultanlar, haramîler, devler-dev anaları, peri kızları, konuşan ve insanlarla arkadaşlık eden akıllı hayvanlar ve Ali Cengiz olarak sıralanabilir. Bu kahramanların geleneksel tiplerle ortak ve ayrılan yönleri üzerinde durmak -kanaatimizce- son derece önemlidir.

Nasrettin Hoca, Türk dünyasında ve çevresinde tanınan ve sevilen bir geleneksel anlatı kahramanıdır. Hocanın mizahının dayandığı esaslar, mantıkdışı ya da güldürücü durum ve sözlere başvurma, zıtlıklar, kelime oyunları, abartma, ima ve taşlama, ölümle alay ve çağrışımlar olarak sıralanabilir.[16] Bunlar geleneksel Nasrettin Hoca imajını oluştururlar. Şirin'in eserlerinde Nasrettin Hoca, geleneksel Nasrettin Hoca imajını korumakla birlikte günümüze de uyum sağlamış bir kimliğe sahiptir.

Şirin, Nasrettin Hoca'yı konuştururken, günümüzün kavram ve kelimelerini kullanmayı tercih eder. Örneğin, hayat arkadaşından "hanım" ya da "hatun" diye söz etmesini beklediğimiz Hoca, bu defa "eşim" demeyi tercih etmektedir. *Et Buysa Kedi Nerede* şiirinde ise "okka"nın yerini "kilo" almıştır.

Şirin'in şiirlerinde Nasrettin Hoca, karşılaştığı her sorunda ince ve kibar bir üslup takınarak zekâsını ortaya koyar. Bazen beklenmedik davranışlar sergileyerek herkesi şaşırtan Hoca, bunları bir oyun olsun diye yaptığını açıkça dile getirmektedir: *"...Aslında unutkanlık oyunuyla / Buydu anlatmak istediğim."*[17]Bir başka şiirde Hoca, *"Hoca değil de / Öğrenciydim sanki / Halkın gözünde. / Her gün / Kırk sınavdan geçerdim / Bilen de sorardı / Bilmeyen de,"*[18] sözleriyle hazırcevaplığa mecbur kaldığını dolaylı olarak anlatır. Şair, Hoca Nasrettin'in bütün bu oyunları saflıktan değil, sorunları nezaketle çözme gayretinden yaptığını sık sık hissettirmeye çalışır.

Şirin, Nasrettin Hoca'ya yeni özellikler de katar. Örneğin, Karadeniz fıkralarının kahramanı Temel'i Nasrettin Hoca'nın torunu olarak gösterir. *Niçin İpe Un Serdim* şiirinde Hoca, kendisine en çok benzeyen torununun Temel olduğunu söylemektedir.[19]

Eserlerde çizilen Nasrettin Hoca imajı, Şirin'in diğer kahramanları ile ortak özelliklere sahiptir. Yazarın çocuk kahramanları gibi Nasrettin Hoca'nın da bir hayal kuşu vardır ve kuş Hoca'yı kırlara, çiçeklere çağırır. Hoca da diğer kahramanlar gibi kuşları çok sever. Kurbağalara teşekkür ederken onları sevindirmek amacıyla *"Aferin su kuşları!"* diye seslenir. Ve Nasrettin Hoca da Şirin'in diğer kahramanları gibi dünyadaki yoksullar için hayal kurmaktadır.

Keloğlan da Mustafa Ruhi Şirin'in geleneksel anlatılardan ödünç aldığı en önemli kahramanlardan biridir. Karşılaştığı zorluklarla zekâsı ve yetenekleri ile mücadele eden geleneksel Keloğlan tipini Şirin'in masallarında bulmakta zorlanmayız. "Yöntemleri, davranışları, kötü duruma düştüklerinde beyler, şehzadeler tarafından çıkış, kurtuluş yolu olarak kullanıl[an]"[20] Keloğlan, Şirin'in masallarında da padişahın

[12] "Masalkız", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.61–62.
[13] "Yalan", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.43.
[14] "Karagöz'ün Rüyası", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.65.
[15] "Camgöz", *Gökyüzü Çiçekleri*, s.60.
[16] Tokmakçıoğlu, E., (1981), *Bütün Yönleriyle Nasrettin Hoca*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, s.54-57.
[17] Şirin, M., (2008), "Kürsüde Unutunca", *Dünyaya Gülen Adam*, 3.bs, Ankara, Kök Yayıncılık, s.49.
[18] "Hak Nerdedir?", *Dünyaya Gülen Adam*, s.14.
[19] "Niçin İpe Un Serdim?", *Dünyaya Gülen Adam*, s.32.
[20] Karadağ, M., (1999), *Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri*, Ankara, Ürün Yayınevi, s.205.

çözemediği olayları çözer, hasta prensesi iyileştirir, yakalanamayan devi yakalar ve sonunda ödüllendirilir. Bu ödül çoğu zaman padişahın kızı ile evlenerek saraya yerleşmektir. Geleneksel metinlerde "Keloğlan'ın zekâsı, mahareti, başarıları, aşağı bir toplum katından gelişini, çirkinliğini, hatta kelliğini bile unutturur."[21] Şirin'in eserlerinde de aynı durum söz konusudur.

Keloğlan, sorunları çözerken zekâ ve çalışkanlığının yanı sıra kurnazlığını da kullanır. Kendisine yapılan bir kötülüğün intikamını fazlasıyla almaktan çekinmez. Padişahın koyduğu büyük ödülü almak için bir dönem yanında çalıştığı devi acımasızca öldürebilir. Çocuk edebiyatı penceresinden bakıldığında sakıncalı görülebilecek pedagojik yönü tartışılır bu kısımlara çok fazla müdahale etmeyen Şirin, metinlerin geçmiş zaman masalları olduğunun bilindiğini göz önünde bulundurmuş olmalıdır.

Mavi Rüyalar Gören Çocuk hikâyesinde Keloğlan'ın sorgusuz sualsiz zindana atılacak kadar aciz fakat anahtar deliğinden çıkıp sarayda dolaşacak kadar maharetli ve olağanüstü özelliklere sahip olduğunu görürüz. Keloğlan, kaçıp gitmek yerine padişahı korkutarak onu kendisini serbest bırakmaya ikna etmeye çalışır. Bu özellikler geleneksel anlatılarda da rahatlıkla fark edilebilir.

Mustafa Ruhi Şirin, geleneksel anlatılarda gördüğümüz Keloğlan'a kendi dünyasından özellikler de katmıştır. Üç Sihirli Kutu masalının *"Ufacık bir çocuktum. Her gün evimizin önündeki küçük ırmağın kıyısında oynardım. Türkü söylerdim balıklara. ..."*[22] diye başlayan ilk cümleleri Şirin'in kendi hayatından esinlendiğini düşündüğümüz hikâyelerini hatırlatmaktadır. Yine aynı cümlelerin devamında geçen 'yaz yağmuru' da düşüncemizi desteklemektedir. Keloğlan, yağmura türkü söylemekte, tekerlemeler uydurmaktadır. Şirin'in çocukluk anılarını anlattığı hikâyelerinde kullandığı *"Bahçeleri sula canım / Ne iyisin yağmur hanım"* gibi benzer çocuk tekerlemeleri görülebilmektedir.

Kırk Birinci Gün masalı ise *"Babam doğduğum gün öldü. Annem ağladı ben ağladım. Üç ağaç arasına gömdüler babamı. Yalnızlık küçülttü evimizi. Yoksulluk ise çevremizi kuşattı. Yoksullaştıkça annemin kalbindeki iyilik odaları genişledi"*[23] sözleri ile başlamaktadır. Bunlar, Şirin'in kendi annesi hakkında da kurabileceği cümlelerdir. *Geceleri Mızıka Çalan Kedi* kitabında da benzeri ifadelere rastlanabilir.

Mustafa Ruhi Şirin, Keloğlan'ı kendi içindeki çocukla özdeşleştirmiş ve ondan bazı özellikleri Keloğlan'a yansıtmış gibi görünmektedir. Bu durumun, kendisi de nihayetinde bir çocuk olan Keloğlan'a zarar vermediği, aksine karakteri renklendirdiği ileri sürülebilir.

Keloğlan masallarında kurguya göre kötü ya da iyi olabilen hükümdarlar sık sık söz konusu edilir. Kralın ya da padişahın adaletsizliğinin vurgulanması, halktan ağır vergiler almasının yerilmesi gibi tipik Keloğlan masalı özelikleri, Şirin'in masallarında da görülür. Keloğlan kimi zaman haksız yere zindana atılır, kimi zaman da toplanan yüksek vergiler sebebiyle başka bir ülkeye göç eder. *Guguklu Saatin Kumrusu* kitabındaki *Üç Kartal* masalında yalancı, iradesiz ve korkak bir padişah örneği varken, Keloğlan'a verdiği sözden dönmeyip kızını fakir ve kel bir oğlanla evlendirmeyi kabul eden iyi kalpli padişahlar da bulunmaktadır.

Kahramanlar arasında gördüğümüz vezirler masalın gidişatına göre iyi ya da kötü olabilmektedir ancak bunlar genellikle padişahı kandıran ya da arkasından oyun çeviren kimselerdir. Örneğin *Sihirli Gömlek* masalında geceleri padişahın kızını büyüleyerek kaçıran ve gece boyu sihirli bir müzik eşliğinde dans ettiren büyücü bir vezir görmekteyiz.

Geleneksel anlatılardaki şehzadeler de Şirin'in masallarında karşımıza çıkar. Şehzadeler, aileleri tarafından iyi eğitimden geçirilmiş, yakışıklı, iyi ahlaklı, parlak karakterlerdir. Şirin'in şehzadelerine *Guguklu Saatin Kumrusu* kitabındaki *Masal Sarayı* ve *Üç Kartal* adlı masallarda rastlarız. Birinci masaldaki şehzade atı ile sihirli bir elmadan yiyerek kuşa dönüşürken, ikinci masalın şehzadesi yıllar boyu hak ettiği hükümdarlıktan mahrum tutulur. Masalların sonunda iki şehzade de galip ve mutlu olurlar.

Şehzadeler gibi padişah kızları da eski Türk masallarından çıkıp gelen kahramanlardır. Genellikle son derece güzel olan bu kızlar, babaları tarafından çok sevilirler ve kendilerini kurtaran ya da iyileştiren mert delikanlılarla evlenirler. Bu durum, Şirin'in eserlerinde de kendini gösterir. On Keloğlan masalından dördünde Keloğlan, padişahın kızı ile evlenmektedir.

Doğu masallarında önemli bir yere sahip olan Kırk Haramiler ise Şirin'in *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* masalında karşımıza çıkmaktadır. Kırk Haramiler, Şirin'in masalında da acımasız ve küstahtırlar. Kendilerine çok güvenirler ve güçsüzleri hafife alan bir tavırdadırlar. Kitapla aynı adı taşıyan *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* masalında Keloğlan, kendisine haksızlık eden Kırk Haramiler'e cezalarını fazlasıyla verecektir.

---

[21] Alangu, T., "Keloğlan Masalları", *Türk Dili Dergisi,* s. 204, 1968, s. 458; Alangu'dan aktaran: Karadağ, M., s. 206.
[22] "Üç Sihirli Kutu", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk,* s.37.
[23] "Kırk Birinci Gün", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk,* s.11.

Devler ve dev anaları geleneksel anlatılarda sıklıkla kullanılan tiplerdir. Bir dudakları yerde bir dudakları gökte olarak çizilen, çok iri yapılı, akılca insanlardan geride olan bu yaratıklar[24], Şirin'in eserlerinde de yerlerini bulmuştur.

Şirin, geleneksel anlatılardaki devleri kendi anlatılarına belli özellikleri ile almıştır. Mustafa Ruhi Şirin, geleneksel masallardaki dev analarının bir memelerinin önlerinde, bir memelerinin arkalarında olduğu ve arkadaki memesini "anacığım" diyerek emenleri evlat bilip kötülük etmeyecekleri bilgisini kullanmamıştır. Devlerin olağandışı durumlarda çeşitli biçimlere girmesi ya da olağanüstü özellikleri ile insanları elma, süpürge, tütün kesesi gibi birtakım nesnelere çevirmesi de Şirin'in eserlerinde yoktur. Geleneksel metinlerdeki –zaten halk masallarında da sıklıkla değişen- bazı unsurlar farklılaşabilmekte, örneğin incili yorgan yerine zilli yorgan gelebilmektedir.

Mustafa Ruhi Şirin, devler hakkında hiçbir fikri olmayan çağımız çocuklarına genel bilgi vermeyi de ihmal etmez. *Kar Altında Bir Kelebek* kitabında iki devin karşılıklı rekabetlerinden aklını kullananın galip geldiğini anlatan *Uyuyan Küçük Dev* masalı, eski zamanlarda yaşayan devlerden bahsederek başlar: *"Çok çok eski zamanlarda/ Devler yaşardı dünyada/ Koşarak/ Yürürlerdi su üstünde/ Devlerle korkutulurdu/ Uyumak istemeyen/ Çocuklar/.../Devlerin de gözü kulağı elleri/Ayakları olurdu fakat/ Hiç benzemezlerdi insana/ Devdiler dev olmasına ya/ Akılları insanlardan azdı/..."*[25]

Eserlerdeki dev imajının yalnızca burada paylaştığımız bilgilerle sınırlı olduğunu, gelenekteki zengin imaja ait birçok unsurun kullanılmadığını belirtmeliyiz. Bunda çocuklara hitap ediyor olmanın getirdiği birtakım pedagojik ve ahlaki endişeler etkili olmuş olabilir.

Kırkıncı Kardeş masalında, kırk kardeşin çalışıp para kazanmak için yola çıkmaları ve bir devin ekinlerini biçmeleri anlatılmaktadır. Dev, bir oyun yapıp kardeşleri evine getirmeye çalışır ancak kardeşlerin en küçüğü ve en akıllısı olan Keloğlan, buna engel olur. Bu iş tecrübesi ile dev hakkında bilgi sahibi olan Keloğlan, padişahın devle ilgili buyruklarını yerine getirip büyük ödülleri alacaktır. *Dev Anasının Son Günü* masalında da ormanda kayboldukları bir gece dev anasının evine misafir olan çocukların, en akıllıları Keloğlan'ın uyanıklığı ile kaçıp kurtulmaları anlatılmaktadır. Bu iki masalda da devler, insanlar için bir tehlike unsuru olarak gösterilmektedir. Uyanık olunmazsa onlardan bir kötülük gelebileceği açıktır. Bununla birlikte *Masal Sarayı* masalında şehzade ile atı Füfü'ye yardım eden iyi kalpli bir dev görürüz.

Peri kızları da geleneksel anlatılardan Şirin'in eserlerine konuk olan kahramanlardır. *Üç Sihirli Kutu* masalındaki su perisi Tüzü, Keloğlan'a yardımcı bir konumdadır. *Kuş Oyunu* masalında büyücü kadının yedirdiği sihirli nar yüzünden dili tutulan bir peri kızı görülmektedir. *Masal Sarayı*'ndaki dev ise insan gibi konuşmayı sarayda yaşayan bir peri kızından öğrendiğini anlatmaktadır.

Şirin'in kaleme aldığı masallarda geleneksel Keloğlan masallarında sıklıkla rastlanan havyan motifleri de görülmektedir. İnsan gibi davranan, konuşan, yardımcı olan, olağanüstü yeteneklere sahip hayvanlar, *Kuyruksuz Kalan Tilki* ve *Horozlu Çocuk*'tabelirgin şekilde kullanılmıştır. İki masalda da Keloğlan'a dost olan hayvanlar, ona yardım eder, mutlu ve zengin olmasını sağlarlar. Horoz, bir kurdu, bir tilkiyi, bir ırmağı yutacak ve gereğinde kursağından çıkaracak kadar olağanüstü güçlere sahiptir. Motifler başlığı altında değindiğimiz Anka kuşu da Şirin'in eserlerinde gördüğümüz insanlara yardımcı hayvanlardan biridir.

Ali Cengiz, Keloğlan masallarının önemli bir kahramanıdır. Kısa boyu ve yüzündeki çilleri ile komik görünüşlü bir adam olan Ali Cengiz, *Kırk Birinci Gün* masalında Şirin'in Keloğlan'ının da arayıp bulacağı ve oyunlarını öğrenmek isteyeceği bir kişidir.

Örneklerden anlaşıldığı üzere Mustafa Ruhi Şirin, geleneksel anlatılardaki kahramanlara tipik özellikleri ile yer vermiştir. Bununla birlikte ana kahramanlara, özellikle Keloğlan ve Nasrettin Hoca'ya yeni özellikler kattığı ve onları özgün birer kimliğe büründürdüğü de görülmektedir.

3.Eserlere Yüklenen Mesajlar

Mustafa Ruhi Şirin, eserlerine geleneksel metinlerde bulunmayan birçok mesaj da yüklemiştir. Bu durumen yoğun olarak Nasrettin Hoca fıkralarında görülmektedir. Şirin, Nasrettin Hoca fıkralarından çıkarılması mümkün olan ancak daha önce söz konusu edilmemiş mesajları bulur ve bunlara Nasrettin Hoca'nın ağzından sevimli ifadelerle temas eder. Örneğin bir şiirinde *"Sen de / Ne zaman öğrenirsen / Pire için / Yorgan yakmadan yaşamayı / O zaman başarırsın / Hayatı sanat yapmayı"* [26] denmektedir.

---

[24] Taner, Nuri, "*Masal Metinlerine Göre Devlerin Anatomik Yapıları, Yaşama Biçimleri ve Masallardaki İşlevleri*,[çevrimiçi]http://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/sempozyum/semp_2/taner.pdf(13.07.2010)

[25] "Uyuyan Küçük Dev", *Kar Altında Bir Kelebek*, s. 64.

[26] "Ne Zaman Sanata Dönüşür Hayat?", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 39.

Şirin, günümüz çocuklarına vermek istediği bilgileri Keloğlan'ın ağzından aktarmaktadır: *"Evli olmayan kardeşlerim leyleğin getirdiğine inandırmaya çalıştılar beni. Onlar da haklı. Benim doğduğum o çok eski zamanlarda anneler sanki bir sırrın bilinmesini istemezdi. Çocukları getiren leyleği daha çok erkek çocuklar merak ederdi. Kızlar ise bu leylek öyküsünün kandırmaca olduğunu bilirlerdi."*[27]

Yazar, çağımız çocuklarının anlamakta zorluk çekebilecekleri konularda Keloğlan'a açıklamalar da yaptırır: *"Masal bu ya, ben en son doğan kırkıncı kardeştim. Olmaz demeyin geçmiş zamanda insanlar kuşlardan çoktu. Yok sözcüğü bile sözlüklerde yoktu."*[28] Bu açıklamalar aracılığı ile üstü kapalı öğüt vermekten de sakınmaz: *"Bizim yaşadığımız çağlarda kardeşler kıskançlıktan, bebeklerin gözlerine parmak sokmaz, kardeşlerinin ellerini ısırmazlardı. Çimdiklemezdi yanaklarını."*[29]

Umutlu olmak da Şirin'in eserlerindeki geleneksel anlatı parçalarına yüklediği mesajlardan biridir. *Dünyaya Gülen Adam* kitabındaki *Bir Gün Göl Maya Tutacak* şiirinde *"Mademki umut var / Bir gün göl maya tutar"* denmekte, umut edildiği sürece her hayalin gerçek olabileceği ifade edilmektedir. [30]*Kargayı Kandıran Tilki* masalında kahvaltısını kurnaz tilkiye kaptıran karga, umutlu olması için teselli edilir. Kişi kendisine yapılan kötülükleri arkasında bırakmalı ve geleceğe umutla bakmalıdır. *Şakacı Papağan* masalında da umutsuz papağan benzer bir şekilde teselli edilecektir. Üzülerek geçen zaman geri gelmez ve kişi hayatın güzelliğinin farkında olarak yaşamalıdır.

Üç Sihirli Kutu masalında ise çalışarak kazanmanın önemi vurgulanır. Masalda, zor durumdaki Keloğlan'a bir su perisi tarafından sihirli kutular verilir ancak o periden yardım almak yerine elinin emeğiyle çalışmaya karar verir.

Bir çocuk hakları savunucusu olan Şirin, eserlerindeki mesajlar aracılığı ile düşüncelerini çocuklarla da paylaşır: *Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun* kitabındaki *Soru Sormak* şiirinde bir çocuk *"Eğer öğrenemezsem / Ve yaşayamazsam / Çocukluk haklarımı / Düşsem kalkamam / Kalksam / Yine düşerim"*[31] demekte, çocukluğun bir kez yaşandığı dünyada ancak haklarını öğrenerek en doğru şekilde büyüyebileceğini anlatmaktadır. Bir başka şiirde şair, *"Çocuğa iyilik / Haklarını birer çiçek gibi / Armağan etmek çocuğa"*[32] sözleriyle bu konuda büyüklere düşen görevi hatırlatır. *Hayal Mektup* şiirinde ise anlatıcı çocuk, haklarından habersiz milyonlarca çocuğun hatırlanmasını ister. O, çocuklara soru sormayı öğretemeyenlere hayır diyebilmek için çocukların da oy verdiği bir dünya hayal etmektedir.

Şirin'in birçok kahramanının ortak özelliği dünyadaki yoksullar için hayal kurmalarıdır. Keloğlan ve Nasrettin Hoca da bu kahramanlara dâhildir. Nasrettin Hoca şiirlerinde, yoksul insanlara yardım ve iyilik gibi sosyal mesajlar son derece belirgindir. *Hırsızı Güldürmek* şiirinde Nasrettin Hoca *"Hiç olmadı boş zamanım / Her gece dolunaya bakarak / Sayısız ev resmi çizdim yoksullara / Ve sayısız beyaz at"*[33] demektedir. İki kiloluk etin aynı ağırlıktaki kedi tarafından yenemeyeceğini Hoca'nın "Et buysa kedi nerede, kedi buysa et nerede?" esprisiyle dile getiren *Et Buysa Kedi Nerede* şiirinde bile Hoca'ya *"şimdiki yoksullar gibi ayda bir et alırdım,"*[34] dedirterek sosyal mesaj verilmektedir. *Rüyadaki Hesap* şiirinde *"Yoksulsa eğer insan / Güzel bir ev / Görür rüyasında"*[35] denirken, *"Yoksulluk kuşatınca evi/ aç uyur insanlar/... /"*[36]mısralarıyla başlayan *Sitemli Rüya* şiirinde daha ayrıntılı bir yoksulluk vurgusu bulunmakta, insanlığa ve zenginlere seslenilmektedir.

Şirin, geleneksel metinlere yüklediği bu mesajları akıcı bir üslupla sunarak orijinal metinler ortaya koymaktadır.

4. Geleneksel ve Modern Metinlerin Karşılaştırılması

Şiirlerinde, hikâyelerinde ve sanat masallarında gelenekten gelen motifleri kullananMustafa Ruhi Şirin, geleneksel anlatılardan en çok Nasrettin Hoca fıkraları ve Keloğlan masallarını yazarken faydalanmıştır.

"Nasrettin Hoca'nın ağzından yazılmış eğlenceli ve eğitici şiirli fıkralardan oluşan *Dünyaya Gülen Adam* kitabında Mustafa Ruhi Şirin, Nasrettin Hoca fıkralarını esas almış ve temalarını bu yönde belirlemiştir.

---

[27] "Kırkıncı Kardeş", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk*, s. 67.
[28] "Kırkıncı Kardeş", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk*, s. 68.
[29] "Kırkıncı Kardeş", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk, s. 68.*
[30] "Bir Gün Göl Maya Tutacak", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 80.
[31] Şirin, M, (2006), "Soru Sormak", *Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun*, 2.bs, Ankara, Kök Yayıncılık, s. 36.
[32] "En Büyük İyilik", *Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun*, s. 44.
[33] "Hırsızı Güldürmek", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 44.
[34] "Et Buysa Kedi Nerede?", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 60.
[35] "Rüyadaki Hesap", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 74.
[36] "Sitemli Rüya", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 63.

Ancak bunların klasik Nasrettin Hoca fıkraları olduğunu söylemek doğru olmaz. Çünkü Hoca'nın ağzından günümüz çocuklarına seslenen bu şiirler, barındırdığı yorum ve açıklamalar ile özgünlük taşımaktadır."[37]

Mustafa Ruhi Şirin, Nasrettin Hoca fıkralarındaki mesajları çocukların anlayabileceği açıklamalar ile şiirlere yerleştirir. Bunu birebir Nasrettin Hoca'nın ağzından yaptığı için mesajlar metin içinde iğreti durmaz. Mesela, *Hep Kürke mi Saygı* şiirindeki "Ye kürküm ye"[38] esprisini açıklama gereği duyar. Yine, *Küçük Değerli Olabilir Büyükten*'de, pazarda satılan bir papağanın hüneriyle kendisinden büyük hindiden değerli olabileceği daha başlıkta açık olarak ifade edilir.[39]*Komşunun Eşeği* şiirinde komşusunun kaybolan eşeğini ıslık çalarak arayan Hoca, şiir sonunda şöyle bir açıklama ortaya koyar: *"Aslında sitemdir / Islık öyküsü / Kendini, eşeği kaybolanın / Yerine koymayanlara!"*[40]

Mustafa Ruhi Şirin, Nasrettin Hoca fıkralarını özgünleştirerek yazarken, çağımız çocuklarının mantık anlayışına uygun açıklamalarda bulunmayı ihmal etmez. Bugün ile Hoca Nasrettin'in yaşadığı çağlar arasındaki farklara kısaca değinir. Örneğin, *Oburluğun Öyküsü* şiirine şöyle başlamaktadır: *"Yaşadığım çağlarda / Yoksulluktan olacak / Ancak yılda birkaç kez / Tatlı yiyebilirdik."*[41] Hocaya eski zamanlar ile yeni zamanların insanları arasında kıyas yaptırmaktan da geri durmaz: *"Ne fiyaka severdi / Eski zaman hırsızları / Ne de süs. / Değişiyor dünya, / İnsan, yer ve gök / Her çağın hırsızları da / Başka başka."*[42]

"Yazarın *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* adlı Keloğlan masalları,geleneksel anlatılara daha sadıktır. Yazar, yapısında çocuksu duyarlılığı zaten barındıran klasik Keloğlan masallarındaki temel özellikleri değiştirmemiştir. Ancak masallar bilinen Keloğlan masallarına benzemekle birlikte Mustafa Ruhi Şirin'e özgü duyarlılıklara sahiptir. Eski Keloğlan masallarının günümüz çocuklarının anlayabileceği düzeyde modern bir yorumu olan kitabın derleme masallar bütünü olduğunu söylemek kesinlikle yanlış olur."[43]

Bazı masallarda felsefi argümanlar bulunan cümlelere de rastlarız. Söz gelimi, tahterevallinin ne demek olduğunu soran Keloğlan'a annesinin cevabı şöyle olmuştur: *"Onunla dedi annem, tartabilirsin dünyayı. Dünya ne demek diye sorunca da oyun evidir, dedi"*[44]

Keloğlan, kendi kendine tekerlemeler uydurur: *"Tata ile Titi'ye tekerleme söylemeye başladım: Çal zili külah çal zili/ Tattara Titi tattiri/ Çal zili külah çal zili/ Tittiri Tata tittiri"*[45]

Masal başlarında ve sonlarında da klasik Keloğlan masallarına göre farklılıklar görülmektedir. *"Evvel zaman içinde..."* kalıbı ile başlayan masallar bulunmakla birlikte her masalın girişinde değişik bir söyleyiş hâkimdir. Masallar, Keloğlan'ın ağzından birinci tekil şahıslı kahraman anlatıcı ile aktarılmaktadır. Kimi masallarda, geleneksel anlatılarda göremeyeceğimiz kadar uzun ve öznel girişler görürüz.[46]

Şirin'in Keloğlan masallarında zamanlar *tilki günü, kedi ayı, fil ayı, sır mevsimi, ses mevsimi, naz mevsimi* gibi ifadelerle söylenmektedir. Bu da Mustafa Ruhi Şirin'in ortaya koyduğu bir yeniliktir.

Masallarda Şirin'in diğer eserlerinde görülen rüya ve hayaller de sıklıkla kullanılır. Yazar, küçük bir çocuk olarak betimlediği Keloğlan'a rüya gördürmekte, havaya çizdiği köprüde yürüyen Keloğlan'ı uçan bir halının üzerine düşürüvermektedir.[47]

Şirin'in diğer kahramanlarının hayalleri ve hayal arkadaşları bu defa Keloğlan'ındır: *"Sihirli değneğimi elime aldım. File benzeyen küçük bulutumu çağırır çağırmaz uçuşarak yaklaşıverdi yanıma. Uzansam, ellerim buluttan filin hortumuna değecekti."*[48]

Yazarın diğer eserlerinde sıklıkla görülen hayvan sevgisi, *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* kitabında da hemen fark edilmektedir. *Hiç Yüzünden* adlı masalda Keloğlan'ın haline acıyıp ağlayan kedi motifi dikkat çekicidir: *"Ben kediye, duvarın üstündeki kedi ise bana bakarak ağlıyordu: O kedideki ses sanki bütün kemanların çıkarmak istediği sesti. O kedideki bakış sanki bütün insanların ulaşmak istediği şefkatin resmini*

---

[37] Karagözoğlu, M., (2010), *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri,* İstanbulÜniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.135.

[38] "Hep Kürke Mi Saygı?", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 64.

[39] "Küçük Değerli Olabilir Büyükten", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 66.

[40] "Komşunun Eşeği", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 28.

[41] "Oburluğun Öyküsü", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 58.

[42] "Hırsız Nasıl Utanır?", *Dünyaya Gülen Adam*, s. 70.

[43] Karagözoğlu, M, (2010), s. 156.

[44] "Mavi Rüyalar Gören Çocuk", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk*, s. 52.

[45] "Mavi Rüyalar Gören Çocuk", Mavi Rüyalar Gören Çocuk, s. 52.

[46] Karagözoğlu, M, (2010), s. 158.

[47] "Sihirli Gömlek", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk*, s. 84.

[48] "Mavi Rüyalar Gören Çocuk", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk*, s. 53.

çiziyordu. O kedideki çocuk sanki kurtarmak için ellerini uzatıyordu bana. Kediden cesaret alarak kalktım ayağa."[49]

Şirin'in geleneksel anlatılar üzerinde yaptığı en önemli yeniliklerden biri, metinleri bilindik üslup özelliklerinden ayırarak ilgi uyandırıcı ve kendine has bir üslupla kaleme almasıdır. Mustafa Ruhi Şirin'in kendi Keloğlan'ına söylettiği şu cümleler, geleneksel Keloğlan'ın ağzından duymaya alışkın olmadığımız ifadeler içermektedir: *"Masal anlatılmazdı bize. Çünkü masalı yaşardık Düşlerimizde hiç yenilmeyen kahramanlara el sallardık. Hayallerimiz ise efsane sağanağı. Her gün dünyayı yeniden kurar, akşam olunca yıkardık. Suyumuzu uzak pınarlardan alırdık. Geceyi ellerimizdeki lambalarla karşılardık. Gökyüzünü ışıktan hayal kuşlarla süslerdik. Okumayı yazmayı bilmesek de bizim kadar konuşmayı ve susmayı kimse başaramazdı. Güzel konuşurduk ama susmasını bilmek de bilgeliğimizdi."*[50]

Mustafa Ruhi Şirin'in *Üç Sihirli Kutu* masalı, Naki Tezel'in derlediği Türk masalları arasındaki *Keloğlan ile İhtiyar* masalından esinlenerek yazılmış olmalıdır. İki masalda da Keloğlan işsizdir ve iş bulmak amacıyla kapı kapı dolaşır ya da uzun yollar yürür ancak amacına ulaşamaz. Geleneksel masalda bir pınar başına, Şirin'in masalında ise köyüne yakın bir göl kenarına gelir. Keloğlan'ın karşısına, pınar başında iken su deliğinden çıkıp insan boyuna gelen yaşlı bir ihtiyar; göl kenarında ise güzel bir su perisi çıkar. Bu iki mucizevî yaratık da Keloğlan'a üç sihirli nesne verir. Ancak ihtiyarın verdikleri ile su perisinin verdikleri arasında küçük farklar vardır. İhtiyar, çevrildiğinde önünde sofralar kurulan küçük bir değirmen, altın yumurtlayan bir tavuk ve yalan söyleyenin yalanını çıkarmak için içinden yılanlar çıyanlar çıkaran bir kabak vermişken, Şirin'in su perisi, sihirli bir sofra, çevrildikçe altın saçan bir el değirmeni ve "vur tokmak vur" dendiğinde karşısındakini döven bir tokmak verir. İki masalda da Keloğlan yine elinin emeği ile çalışmaya mecbur kalır. Ancak, Şirin'in masalında geleneksel masaldakine göre ince bir ayrım bulunmaktadır. Şirin'in Keloğlan'ı, kutuları kendi kendine unutmaya karar verir ve su perisinin yanına bir daha gitmeye kalkışmaz. Masalın sonunda şehre gidecek ve kendi emeğiyle zengin olmayı başaracaktır. Geleneksel masaldaki Keloğlan ise, ihtiyara verdiği sözleri tutmadığı için onun yanına bir daha gidemez. Çünkü ihtiyar eğer sözünü dinlemezse bir daha gelmemesini söylemiştir. Keloğlan, eski işi ameleliğe dönmeye mecbur kalır ve masalda zengin olduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Üç Sihirli Kutu masalı geleneksel anlatılardaki *Keloğlan'ın Tokmağı* masalına da benzemektedir. Bu masalda, tarlaya ektiği nohudu çıkmadığı için ağlayan Keloğlan'a bir dev tarafından sırasıyla altın pisleyen bir eşek, açılınca içinden sofralar saçılan bir mendil ve karşısındaki kişinin başında dönerek onu döven bir tokmak verilir. Keloğlan, tokmak sayesinde çaldırdığı mendili geri alarak mutlu bir hayat sürecektir. Şirin, farklı masallardaki birçok geleneksel unsuru birleştirerek yeni masallar ortaya koymuş görünmektedir.

Bulunduğu kitapla aynı adı taşıyan *Mavi Rüyalar Gören Çocuk* masalında Keloğlan'ın avladığı kuşlara el koyan Kırk Haramiler'in oğlanın oyunları karşısında yenik düşmeleri anlatılmaktadır. Naki Tezel'in derlediği geleneksel masallardan *Hamamcı ile Keloğlan* masalı bu masal ile örtüşmektedir. Keloğlan, kendisinden satın aldığı tavuğun parasını vermeyen hamamcıya yaptığı oyunların benzerlerini, Şirin'in yazdığı masalda Kırk Haramiler'e oynamıştır.

Şirin'in *Kırk Birinci Gün* masalı, Naki Tezel'in derlediği *Keloğlan'ın Ali Cengiz Oyunu* masalı ile hemen hemen aynıdır. İki masalda da Keloğlan padişahın kızı ile evlenmeye niyet etmekte, padişah Keloğlan'dan Ali Cengiz oyunlarını öğrenmesini istemektedir. Ali Cengiz'in oyunlarını öğrenen Keloğlan, bütün oyunlarını öğrendiği için kendisini öldürmek isteyen Ali Cengiz'i alt etmekte ve padişahın kızı ile evlenmektedir.[51] Şirin'in yazdığı masalda, geleneksel masalda söz konusu edilmeyen padişah kızının duyguları dile getirilmektedir: *"Başarılarım kelliğimi unutturdu. Padişahın kızı boyu kısalığıma ve de çirkinliğime hiç aldırmadı. Sevdik birbirimizi. Sevince de güzel göründük birbirimize."*[52]

Kırkıncı Kardeş masalında Mustafa Ruhi Şirin, Türk masallarından *Dev ile Keloğlan*[53] masalını anlatmıştır. Masaldaki olay örgüsü, geleneksel anlatıdaki örgü ile örtüşmektedir ancak Şirin'in masalının daha estetik, daha sanatsal ve daha pedagojik olduğu su götürmez bir gerçektir. Nitekim Keloğlan devi yakalamak için yaptırdığı kafese geleneksel masalda üç insan ölüsü koyarken, Şirin'in masalında bir geyik koymaktadır.

[49] "Hiç Yüzünden", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk,* s. 97.
[50] "Kırk Birinci Gün", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk,* s. 12.
[51] Tezel, N., (1971), *Türk Masalları II,* İstanbul, Kültür Bakanlığı Devlet Kitapları, Türk Kültürü Kaynak Eserleri Dizisi.
[52] "Kırk Birinci Gün", *Mavi Rüyalar Gören Çocuk,* s. 26.
[53] Tezel, N., s. 308.

Sonuç

Mustafa Ruhi Şirin, çocuklar için yazdığı kitaplarda geleneksel anlatılardan faydalanmış, bu anlatıları günümüz çocuklarının zihin dünyalarına göre yeniden kaleme alarak modern metinler ortaya koymuştur. Bu metinler, içerdikleri yorum ve açıklamalar ile özgünlük taşımaktadır.

Şirin, geleneksel anlatılarda rastladığımız birçok motifi eserlerinde kullanmış, böylece özellikle çocuk şiirlerinde masalsı bir atmosfer oluşturmayı başarmıştır.

Mustafa Ruhi Şirin'in kahramanları arasında geleneksel anlatılardan ödünç alınanlar pek çoktur. Şirin, geleneksel anlatılardaki kahramanları alarak onlara yeni özellikler izafe etmiş, bu kahramanları günümüz çocuklarının daha rahat anlayıp benimseyeceği ve daha çok seveceği bir şekle büründürmüştür. Şirin'in geleneksel halk kahramanlarını kendi yaratıcılığı ile daha da renklendirdiği görülmektedir.

Şirin, geleneksel anlatıların barındırdığı temalara yeni mesajlar yüklemiş, vermek istediklerini geleneksel kahramanlara söyleterek akıcı bir üslup meydana getirmiştir. Geleneksel anlatılardan faydalanarak yeni eserler oluşturan Şirin, bunu yaparken daha sanatsal, daha anlaşılır ve daha çekici metinler ortaya koymuştur.

Şirin'in eserlerini kaleme alırken beslendiği geleneksel anlatılarla yeni yazdığı modern metinler karşılaştırıldığında, yeni metinlerin eskilerin tipik özelliklerine zarar vermediği görülmektedir. Yapılan değişiklik ve eklemeler, eski metinlere özgün ve ilgi çekici bir hava katarak onlara yeniden ilgi duyurmayı başarmaktadır.

Modern çocuk edebiyatı, geleneksel anlatıların zenginliği ve günümüz edebiyatının sanatsal gücü ile başarılı eserler ortaya koyacak bir potansiyele sahiptir. Mustafa Ruhi Şirin de bu potansiyeli harekete geçirecek öncü çocuk yazarlarından biri durumundadır.

Kaynakça

Karadağ, Metin, (1999), *Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri,* 3.bs, Ankara, Ürün Yayınları.

Karagözoğlu, Mehlika, (2010), *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2006), *Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun: Çocuk Felsefesi Üzerine Denemeler,* 2.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2006), *Gökyüzü Çiçekleri: Her Yaştan Çocuklar İçin Şiirler,* 5.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2006), *Guguklu Saatin Kumrusu: Çocuklar İçin Sanat Masalları*, 4.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2006), *Kar Altında Bir Kelebek: Şiirli Geçmiş Zaman Masalları,* 5.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2007), *Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan: Her Yaştan Çocuklar İçin Kuş Şiirleri,* 2.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2008), *Dünyaya Gülen Adam: Şiirli Nasrettin Hoca Fıkraları,* 3.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2008), *Geceleri Mızıka Çalan Kedi: Her Yaştan Çocuklara Hikâyeler,* 3.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2008), *Her Çocuğun Bir Yıldızı Var: Çocuklar İçin Hikâyeler,* 4.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Şirin, Mustafa Ruhi, (2008), *Mavi Rüyalar Gören Çocuk: Keloğlan Masalları*, 3.bs, Ankara, Kök Yayıncılık.

Taner, Nuri, "*Masal Metinlerine Göre Devlerin Anatomik Yapıları, Yaşama Biçimleri ve Masallardaki İşlevleri*", II. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu,20–24Kasım1991,Adana,[çevrimiçi] http://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/sempozyum/semp_2/taner.pdf (13.07.2010)

Tezel, Naki, (1971), *Türk Masalları I,* İstanbul, Kültür Bakanlığı Devlet Kitapları, Türk Kültürü Kaynak Eserleri Dizisi.

Tezel, Naki, (1971), *Türk Masalları II,* İstanbul, Kültür Bakanlığı Devlet Kitapları, Türk Kültürü Kaynak Eserleri Dizisi.

Tokmakçıoğlu, Erdoğan, (1981), *Bütün Yönleriyle Nasrettin Hoca,* Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, Kültür Eserleri Dizisi.

İstanbul Kültür Üniversitesi

III. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi 2010

TUDOK 2010

20 – 22 Eylül 2010

BİLDİRİLER

Cilt 2

***

Istanbul Kültür University

3rd International Student Congress of Turkish Language and Literature 2010

TUDOK 2010

20 – 22 September 2010

PROCEEDINGS

Volume 2

Yayına Hazırlayanlar

K. Şahan - H. B. Yeşiltaş
M. O. Hasdedeoğlu - N. Gür - K. Yıldırım

ANA SPONSOR

BİLİŞİM SPONSORU

İLETİŞİM SPONSORU

ULAŞIM SPONSORU

ÜRÜN VE HİZMET SPONSORLARI